

ΙΔΕΕΣ & ΘΕΩΡΙΕΣ ΠΟΥ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΑΝ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ

Η καλύτερη ίσως προσέγγιση στο πεδίο της ιστορίας, στο πεδίο του παρόντος και του μέλλοντος είναι μέσα από την αξιολόγηση της σχέσης μας με τις ιδέες και μέσα από την επίδραση που είχαν οι θεωρίες και οι ιδέες στην πράξη. Όπως έλεγε ο Κέυνς «και όταν ακόμα δεν το ξέρουμε και αγωνιζόμαστε, επαναστατούμε, πολεμάμε είμαστε φορείς κάποιων ιδεών που ίσως να ξεκίνησαν από ένα ακαδημαϊκό εργαστήριο σκέψης». Το αποδίδουμε αυτό θα λέγαμε σε μια ελεύθερη απόδοση. Μια τέτοια δυναμική των ιδεών υπάρχει όχι μόνο μέσα από τις πολιτικές ιδέες αλλά ευρύτερα απ' όλες τις ιδέες. Η ιδέα του Εαυτού, η ιδέα της Ψυχής, η ιδέα της Ελευθερίας, η ιδέα του Λόγου ή της ίδιας της Λογικής, η θεωρία για κάθε μία από αυτές τις ιδέες είναι ένα τεράστιο ζήτημα επί χιλιετίες. Από τους πολιτισμούς των μεγάλων ποταμιών του κόσμου ως τον Αττικό ουρανό και ως την επικράτεια του Ρωμαϊκού νόμου, αυτές οι ιδέες έπαιζαν ένα καταλυτικό ρόλο και βρισκόντουσαν σε μια ζωντανή σχέση με τη ζωή, έστω και αν δεν ήταν άμεσα ορατές απ' τον καθένα.

Γιατί μπορεί μεν ο Παπινιανός και ο Ουλπιανός οι δύο αυτοί πολύ μεγάλοι και ηθικά ακέραιοι νομομαθείς και νομοθέτες να υπήρξαν τραγικά θύματα της εποχής τους ωστόσο οι ιδέες τους έπαιζαν έναν ρόλο στις πολιτικές εξελίξεις ακόμη και αν δεν τους διασφάλισαν τη δική τους ζωή μπροστά στην πραιτοριανή βία.

Η σχέση των ιδεών και της βίας είναι μια αρχαία υπόθεση και έχει επαναπροσεγγιστεί πάρα πολλές φορές. Θα μνημονεύουμε ιδιαίτερα στον 20ο αιώνα την εργασία του Μπέρναρντ Ράσσελ που προσπαθούσε πραγματιστικά να διεξέλθει τα ζητήματα αυτά ενώ παράλληλα έχουμε δει και την ίδια την τέχνη για παράδειγμα να τοποθετείται πάνω σ' αυτό το πλέγμα αυτών των σχέσεων των ιδεών όπως με τον φουτουρισμό δίνοντας μια προτεραιότητα στη βία με των ιδεών. Αυτή λοιπόν η σχέση Λόγου και βίας διαμόρφωσε την ιστορικότητά μας. Η σχέση του Λόγου με το

τιτανικό στοιχείο, το τιτανικό μας απόθεμα, αυτή η δυναμική χειραγωγείται και εκφράζεται από μας ή μας χειραγωγεί και εκφράζεται μέσα από μας σε μήκος αιώνων μέσα απ' όλες τις δραστηριότητές μας. Μια τέτοια δυναμική είναι και η Δημοκρατία η Αθηναϊκή η Δημοκρατία των Μεγάρων. Μια τέτοια βιώνει την παρωδία του λεγόμενου Χρυσού Αιώνα που ήταν ένας αιώνας σε πολλά σημεία πτώσης μέσα στον ηγεμονισμό και στη λήστευση του συμμαχικού ταμείου από την Αθήνα ή και στην εντατικοποίηση της εργασίας των δούλων στο Λαύριο. Μια τέτοια δυναμική ιδεών, σχέσης λόγου και βίας υπήρξε και αναπαραστάθηκε στα Αρχαία Έπη από τη Μαχαμπαράντα έως το έπος του Γκίλγκαμες και τα Ομηρικά Έπη. Μια τέτοια δυναμική μεταμορφώθηκε μέσα στις θρησκείες εκφράστηκε στο πλαίσιο της αγοράς και την βλέπουμε αυτή τη μεγάλη διαπάλη σε όλες τις δυνατές προσεγγίσεις του Άνταμ Σμιθ παρά το πρώιμο στάδιο της σκέψης για την αγορά και τα προβλήματα της. Μην ξεχνάμε ότι ο Άνταμ Σμιθ ασχολήθηκε με τη γένεση των ηθικών συναισθημάτων και δεν ήτανε μόνο ένας άνετος κήρυκας της αγοράς. Μια τέτοια δυναμική σχέσης βλέπουμε και στο πεδίο της επιστήμης με μια επιστημονική ηθική και με μια βασική στοχαστική έρευνα για παράδειγμα από τους μεγάλους θεωρητικούς της Φυσικής που δεν αντιμετώπιζαν την επιστήμη ως επιδοτούμενη από τις επιχειρήσεις και μιλάμε για τους επιστήμονες όπως η Κιουρί, ο Αϊνστάιν, ο Μαξ Πλανκ. Μια τέτοια, λοιπόν, δυναμική υπήρχε μέσα σε όλους τους τομείς-αυτή η σύγκρουση του Λόγου με το τιτανικό στοιχείο,- υπάρχουν παράλληλα βέβαια με αυτές τις αρχέτυπες ιδέες και αξίες όπως η ελευθερία, η ισότητα, ο λόγος, η αδελφοσύνη, η αγάπη. Υπάρχουν και θεωρίες οι οποίες έπαιξαν έναν καταλυτικό ρόλο η αρχή του 20ου αιώνα για παράδειγμα είναι μάρτυρας πάρα πολλών τέτοιων θεωριών οι οποίες επέδρασαν και διαθεματικά. Δηλαδή μπορεί να δει κανείς για παράδειγμα την ψυχανάλυση να συνδέεται με την εκπαίδευση και τις εκπαιδευτικές θεωρίες, να συνδέεται, επίσης, με τα καλλιτεχνικά ρεύματα, με τον ιμπεριαλισμό, τον ντεταρισμό με τις εξελίξεις, με τα ιδεολογικά ρεύματα της εποχής. Βλέπουμε δηλαδή θεωρίες που έπαιξαν καταλυτικό ρόλο (όπως η κβαντική θεωρία) επίσης να έχουν ωσμώσεις με άλλες θεωρίες, θεωρίες που έχουν απ' αρχής διαθεματικό διατομεακό

πεδίο όπως η θεωρία του Χάους ή καλύτερα της πολυπλοκότητας, κάποια στιγμή να συναρθρωθούν στην αντίληψή μας με μια πιο άμεση εποπτεία, να δούμε τις επιπτώσεις τους, τα συμπεράσματα τους, τις γενικεύσεις τους, τις εξωτερικότητες τους. Ανάμεσα σ' αυτές τις θεωρίες βέβαια πρέπει να βρούμε και τα καταλυτικά σημεία για το μέλλον. Είναι πολύ σημαντικό να διαμορφωθεί μια νέα δυναμική εγκυκλοπαιδισμού όχι με την έννοια του λεξικού αλλά με την έννοια της βαθιάς εννοιολογικής και σημασιολογικής προσέγγισης όπως διαμορφώνεται, όπως ανοίγει η αυλαία του 21ου αιώνα για να περιορίσουμε τις συγχύσεις για να άρουμε τους ολοκληρωτισμούς τους διανοητικούς για να διαμορφώσουμε εκείνο το κατάλληλο φιλικό περιβάλλον για σύνθεση, για επικοινωνία για διάλογο και για δημιουργία.

[πίσω](#)